

Meesterschapsteam Cultuureducatie

Verslag Activiteiten 2018 - 2019

Na een verkenning van het cultuur-educatieve veld in de volle breedte, heeft het meesterschapsteam cultuureducatie de afgelopen jaren ervoor gekozen om primair de thematiek van erfgoedonderwijs en de valorisatie van onderzoek op dit terrein centraal te stellen. Het accent lag toen vooral op de omgang met gevoelige onderwerpen en de raakvlakken met geschiedenisdidactiek. In 2018-2019 is deze focus iets verbreed en kijkt het team ook naar verbindingen met de thematiek van burgerschap en burgerschapsonderwijs.

Omdat het meesterschapsteam met deze vakoverstijgende koers aansluiting heeft op verschillende schoolvakken, zijn er geen specifieke activiteiten ondernomen in het kader van de curriculumdiscussie. Wel is er op individuele basis gereageerd op de plannen die uit curriculum.nu voortkomen. Daarnaast zijn activiteiten verdergezet op het gebied van onderzoek en kennisdeling.

Activiteiten 2018-2019

Kennisdeling

In het academisch jaar 2018-2019 heeft het meesterschapsteam de volgende expertbijeenkomsten georganiseerd:

'Erfgoed en burgerschapsonderwijs'

In december 2018 organiseerde het meesterschapsteam een studiemiddag in Den Haag over de raakvlakken tussen cultuureducatie, erfgoedonderwijs en burgerschapsonderwijs. Met ca. 30-40 deelnemers werd gediscussieerd over de vraag hoe je vanuit een erfgoedperspectief kan bijdragen aan de doelen van burgerschapsonderwijs en welke haken en ogen hieraan kleven. Aanleiding hiervoor was (onder andere) de recente aandacht voor het thema burgerschap in de ontwikkeling van het nieuwe curriculum, dat ook in het cultuur-educatieve veld veel vragen oproept.

De bijeenkomst begon met een algemene introductie op de achtergronden van burgerschapsonderwijs door Jaap Schuitema (Universiteit van Amsterdam). Vervolgens verkende Jacquélien Vroemen (Meelicht educatieve projecten) de raakvlakken met erfgoededucatie, presenteerde Jasper Klaassen (Mondial College Nijmegen) een manier om deze thematiek te integreren in het geschiedenisonderwijs, en belichtte Richard Kofi (Nationaal Museum van Wereldculturen) het thema burgerschap vanuit een museumperspectief.

'Inclusiviteit in onderwijs over het verleden'

Het meesterschapsteam was in augustus vertegenwoordigd op de *Historicidagen 2019* in Groningen met een sessie over inclusiviteit, multiperspectiviteit en omgaan met gevoelige onderwerpen, waarbij werd ingezoomd op de mogelijkheden en beperkingen van cultureel erfgoed.

Na een introductie over de activiteiten van het meesterschapsteam, presenteerde Sandra Khor Manickam (Erasmus Universiteit Rotterdam) een paper waarin zij theoretisch reflecteerde op de mogelijkheid tot inclusiviteit in onderwijs over het verleden en de ethische aspecten die hieraan verbonden zijn. Vervolgens gaven Saro Lozano Parra en David van Alten (Universiteit Utrecht) een workshop over hun praktijkervaringen in het lesgeven over zwarte piet.

Erfgoed en Publieksgeschiedenis Lab

Marijke Huisman creëerde met collega's Gertjan Plets (Universiteit Utrecht) en Albert van der Zeijden (Universiteit Utrecht/Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland) het Erfgoed en Publieksgeschiedenis Lab (<https://epglab.sites.uu.nl>), gericht op samenwerkingen tussen (inter)nationale professionals in projecten die onderwijs, onderzoek en de praktijk van erfgoed en publieksgeschiedenis verbinden. Dat resulteerde onder andere in lezingen en masterclasses van de internationaal befaamde erfgoedsspecialisten Lynn Meskell (Stanford University, januari 2019) en Keir Reeves (Federation University Australia, september 2019) en twee stageprojecten voor bachelor-studenten: een project in samenwerking met het Universiteitsmuseum over leven en werk van twee negentiende-eeuwse publieke intellectuelen uit Utrecht (F.C. Donders en P. Harting) en een project over de geschiedenis van (vrouwen)boekwinkel Savannah Bay in Utrecht.

Onderwijsactiviteiten

Vanuit het meesterschapsteam heeft Marijke Huisman in 2018-19 aan de Universiteit Utrecht de keuzecursus 'Erfgoededucatie' gegeven aan studenten van de eerstegraadslerarenopleidingen (Graduate School of Teaching). Daarnaast zet Huisman zich binnen de masteropleiding *Geschiedenis: Educatie en Communicatie* in voor horizonverbreding van geschiedenisdocenten in opleiding naar het bredere educatieve domein, onder andere door de uitbouw van buitenschoolse stages in musea en erfgoedinstellingen. Sinds september 2019 participeert zij tevens in de projectgroep Community-Based Research Humanities (UU), een door het Utrecht Stimuleringsfonds Onderwijs (USO) gesponsord project dat bachelor-studenten in geesteswetenschappelijke disciplines stimuleert tot onderzoek in en met maatschappelijke partners in de stad Utrecht – waaronder erfgoedinstellingen en musea.

Onderzoek en publicaties

Het meesterschapsteam heeft een voorstel ontwikkeld voor een themanummer van het tijdschrift *Cultuur+Educatie* over erfgoed en de omgang met emoties. De bijdragen sluiten aan op thema's die in de publieksbijeenkomsten van de afgelopen jaren aan de orde zijn geweest. In een vijftal bijdragen over actueel onderzoek beoogt het themanummer inzicht te bieden in de omgang met gevoelige onderwerpen in erfgoedonderwijs en hoe een balans kan worden gevonden in de doelen van sociale binding en kritische reflectie. In het academisch jaar 2019-20 zal dit plan verder worden uitgevoerd.

De leden van het meesterschapsteam werken (vooralsnog) individueel aan publicaties binnen de onderzoeksthema's 'erfgoedonderwijs en historische representatie' en 'erfgoed, educatie en burgerschap'. Met het onderzoeksteam van het project 'Objecten in perspectief' heeft Pieter de Bruijn een publicatie gerealiseerd over de opbrengst van een vakdidactische training in een

museumcontext over het lesgeven over gevoelige onderwerpen (*ingediend*). Op basis van bestaand onderzoek heeft De Bruijn daarnaast een artikel geschreven over de werking van iconische gebeurtenissen en objecten in musea (*ingediend*). Momenteel werkt De Bruijn aan een studie naar educatieve strips over oorlogsgebeurtenissen.

Marijke Huisman doet onderzoek op het kruispunt van publieksgeschiedenis, educatie en burgerschap, met speciale aandacht voor auto/biografische representaties van het (slavernij)verleden. In januari/februari 2019 gaf zij een lezing op een symposium in Rome over gevoelige onderwerpen in erfgoed- en geschiedenisonderwijs. Daarnaast werkte Huisman samen met vrijwilligers aan een 'community-based research'-project over de geschiedenis van (vrouwen)boekwinkel Savannah Bay, 1975-heden, waarin de winkel wordt beschouwd als een tastbare erfenis van de tweede feministische golf die als zodanig een belangrijke rol speelt in de productie en overdracht van kennis over gender, etniciteit en seksualiteit. Het binnenkort te verschijnen jubileumboek dient als start voor nader onderzoek naar het erfgoed van de vrouwenbeweging in Nederland.

Publicaties

'In review / in process'

Albert Logtenberg, Pieter de Bruijn, Timo Epping, Guido Goijens en Geerte Savenije, 'Objecten in perspectief: vragen in het museum als opening voor het bespreken van gevoelige onderwerpen in de geschiedenisles', *Dimensies*. (in review)

Pieter de Bruijn, 'Exploring the iconic in history museums', in: Erica van Boven en Marieke Winkler (eds.), *The Icon as a Cultural Model*. (accepted)

Marijke Huisman e.a., *Savannah Bay. Geschiedenis van een bijzondere boekwinkel, 1975-2019* (in druk, verschijnt 6 november 2019).

Marijke Huisman, 'Booker T. Washington's Up From Slavery in the Dutch Empire, 1902-1995', in: Babs Boter, Marleen Rensen, Giles Scott-Smith (eds.), *Unhinging the National Framework: Perspectives on Transnational Life-Writing* (Leiden: Sidestone Press) (in process, publication 2019/2020).

Marijke Huisman & Marleen Rensen, 'Life Writing and European Identities', *International Journal for History, Culture and Modernity* (in process, publication 2019).

Gepubliceerd

Marijke Huisman, 'Teaching Wikipedia Biography: An Experiment in Public History', *European Journal of Life Writing* 7 (2018), TL29-TL43, <http://ejlw.eu/article/view/279>.

Marijke Huisman, Fia Dieteren & Willemijn Ruberg, '1967: de tweede feministische golf', in: Lex Heerma van Voss et al. (eds.), *Wereldgeschiedenis van Nederland* (Ambo|Anthos 2018) 653-658.

Marijke Huisman, Fia Dieteren & Willemijn Ruberg, '1898: vrouwen van de wereld', in: Lex Heerma van Voss et al. (eds.), *Wereldgeschiedenis van Nederland* (Ambo|Anthos 2018) 468-473.

Marijke Huisman, "'Europese burgerschapsvorming". Recensie van Huis van de Europese Geschiedenis in Brussel', *Tijdschrift voor Geschiedenis* 131:3 (2018), 526-528.

Marijke Huisman, 'Life writing in the long run', *European Journal of Life Writing* 7 (2018), R32-R34, <http://ejlw.eu/article/view/274/480>.

Pieter de Bruijn, 'Hedendaagse beeldenstormen: opstand tegen erfgoed', *Webcolumn Cultuurwetenschappen Open Universiteit, oktober 2018*, <https://www.ou.nl/-/hedendaagse-beeldenstormen-opstand-tegen-erfgoed>

Pieter de Bruijn, 'Het verleden bewandeld: afstand en nabijheid op historische plaatsen', *Locus*, 4 juni 2019. <https://locus.ou.nl/locus-dossier-culturele-plaatsen/het-verleden-bewandeld/>

Toekomstige plannen

In het academisch jaar 2019-20 wil het meesterschapsteam sterker inzetten op online kennisdeling. De website zal verder worden uitgebouwd, met bijvoorbeeld korte video's (kennisclips), een gratis online cursus (MOOC) en andere middelen om inzichten uit onderzoek en praktijk op een toegankelijke manier beschikbaar te stellen. Daarbij zal ook worden gekeken of resultaten en materialen van het onderzoeksproject 'Objecten in perspectief' (over het lesgeven over gevoelige onderwerpen) een plek kunnen krijgen. De insteek van deze activiteiten is om de doelgroep en achterban van het meesterschapsteam te vergroten en te verbreden.

Het meesterschapsteam werkt mee aan de organisatie van een publieksmiddag van alle teams die eind 2019 zal plaatsvinden. In het voorjaar van 2020 is het team voornemens om een studiemiddag te organiseren die is gericht op de raakvlakken tussen erfgoed- en burgerschapsonderwijs en het schoolvak Culturele en Kunstzinnige Vorming (CKV). Daarnaast zal het themanummer 'erfgoed en omgang met emoties' van het tijdschrift *Cultuur+Educatie* worden gerealiseerd.